

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.06.2017, sp. zn. 31 Cdo 874/2015, ECLI:CZ:NS:2017:31.CDO.874.2015.1

Číslo: 131/2018

Právní věta: V řízení o náhradě újmy vzniklé v souvislosti s úkony Policie České republiky činěnými v trestním řízení jedná za Českou republiku Ministerstvo spravedlnosti, jinak Ministerstvo vnitra.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.06.2017

Spisová značka: 31 Cdo 874/2015

Číslo rozhodnutí: 131

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu

Předpisy: § 6 odst. 2 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 9 odst. 1 předpisu č. 58/1969Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 39 Co 112/2014.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhal na žalované zaplacení částky 76 000 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody. Ta měla vzniknout na vozidle žalobce, vydaného žalobcem pro účely trestního řízení Policii ČR tím, že o vozidlo nebylo řádně pečováno a vozidlo bylo žalobci vráceno ve stavu výrazně horším, než v jakém je žalobce Policii ČR vydal. Škoda měla spočívat v rozdílu mezi obvyklou cenou vozidla v době jeho vydání Policii ČR a obvyklou cenou vozidla po jeho vrácení žalobci, při zohlednění snížení obvyklé ceny vozidla v důsledku plynutí času. Obvyklá cena vozidla ke dni vydání věci pro účely trestního stíhání byla znaleckým posudkem vypracovaným pro žalobce stanovena na částku 152 000 Kč, po vydání vozu Policií ČR z úschovy jeho cena podle znalce činila 23 000 Kč. V důsledku běhu času však došlo v průběhu zajištění věci k poklesu obvyklé ceny vozidla na částku 99 000 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 17. 10. 2013, č. j. 15 C 268/2012-213, uložil žalované, aby žalobci uhradila částku ve výši 76 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,75 % p. a. od 25. 11. 2011 do zaplacení (výrok I), náhradu nákladů řízení ve výši 24 635,60 Kč a dále náklady vynaložené na znalecký posudek v částce 3 276 Kč a 3 672 Kč (výrok II).

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem ze dne 17. 9. 2014, č. j. 39 Co 112/2014-264, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I) a uložil žalované zaplatit žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 12 038,40 Kč (výrok II).

4. Soud prvního stupně i soud odvolací vyšly ze zjištění, že žalobce dne 22. 12. 2005 dobrovolně vydal předmětné vozidlo Policii ČR podle § 78 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. Vozidlo mu bylo vráceno dne 20. 8. 2009. Žalobce byl následně policejním orgánem upozorněn na to, že si uvedené vozidlo nárokuje více subjektů a podle § 80 odst. 1 trestního řádu byl odkázán na občanskoprávní řízení. Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že v průběhu řízení bylo nejprve usnesením Policie ČR ze dne 6. 2. 2006, č. j. ORBR-2011/KR-HK-205, rozhodnuto, že se vozidlo vrací společnosti GE Money Auto, a. s., avšak ke stížnosti žalobce bylo toto rozhodnutí zrušeno. Žalobou podanou dne 2. 3. 2007 se žalobce u Okresního soudu v Nymburce domáhal vrácení kupní ceny vozidla ve výši 152 000 Kč po původním prodávajícím L. V. z titulu bezdůvodného obohacení, pakliže došlo k prodeji vozidla jeho osobě podle neplatné kupní smlouvy. Žaloba však byla zamítnuta s tím, že na základě této kupní smlouvy se žalobce stal platným a řádným vlastníkem daného vozidla. Ze smlouvy uzavřené mezi Policií ČR a M. K. podle § 269 odst. 2 zákona č. 531/1991 Sb., obchodní zákoník, o odtahu motorového vozidla a jeho úschově měly soudy dále za prokázané, že Policie ČR vozidlo po jeho vydání žalobcem umístila na hlídaném parkovišti u společnosti M. K. – A. M., se sídlem v B. Zde bylo vozidlo uskladněno až do jeho skutečného vydání žalobci dne 20. 8. 2009, o kterém bylo rozhodnuto usnesením Okresního soudu v Bruntále ze dne 29. 6. 2009, č. j. 2 T 185/2007-1734. V uvedené smlouvě nebyly nijak upraveny povinnosti obstaravatele M. K. týkající se zajištění provozuschopnosti vozidla. Znaleckým posudkem bylo zjištěno, že pokud by bylo o vozidlo řádně pečováno, mělo by v době jeho vrácení žalobci obecnou tržní cenu ve výši 99 000 Kč, nikoliv pouze 23 000 Kč. Podle znalce došlo k faktickému poškození vozidla ve výši 76 000 Kč, přičemž tento rozdíl nepředstavuje pokles ceny daného vozu v průběhu času, ale faktické poškození vozidla dlouhým odstavením, neprojížděním a neudržováním v době, kdy bylo v držení Policie ČR.

5. Soud prvního stupně shledal, že u daného vozidla se jednalo o předmět doličný, který měl být po skončení trestního stíhání navrácen zpět jeho majiteli. Za dané situace bylo na Policii ČR, aby zajistila předmětné vozidlo tak, aby po dobu, kdy bylo odňato z dispozičního práva žalobce jako jeho vlastníka, na něm nemohlo dojít ke vzniku škody. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že došlo ke vzniku faktické škody na vozidle žalobce, a to v důsledku jeho dlouhodobého odstavení, neprovozování a nedostatečného zajištění provozuschopnosti vozidla. Právě rozdíl ve snížené kvalitě vozidla při jeho vrácení žalobci ze strany Policie ČR, způsobený uvedeným opomenutím, oproti stavu, ve kterém žalobce vozidlo vydal, je škodou, ke které podle soudu prvního stupně došlo nesprávným úředním postupem Policie ČR.

6. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, když se ztotožnil s jeho právním posouzením věci, včetně otázky, která organizační složka státu má jednat za stát. Odpověď na danou otázku je podle odvolacího soudu zásadně určena řízením, v němž mělo dojít k nesprávnému úřednímu postupu. V dané věci šlo o nesprávný postup Policie ČR v rámci trestního řízení, a proto je podle odvolacího soudu namíste ohledně žaloby o náhradu škody proti státu jednat s Ministerstvem spravedlnosti.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná v celém rozsahu včasným dovoláním. V něm uvedla, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

8. Odvolací soud, a stejně tak i soud prvního stupně, podle žalované nesprávně určily příslušnou organizační složku mající oprávnění jednat za žalovanou stranu. V daném případě je předmětem

sporu žalobcem uplatněný nárok na náhradu škody způsobené tím, že Policie ČR nezajistila řádnou péči o vozidlo žalobce, které bylo zajištěno v rámci trestního řízení. Žalovaná odkazuje na ustanovení § 6 odst. 2 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“ nebo „OdpŠk“), podle něhož příslušným úřadem k jednání jménem státu ve věcech náhrady škody je úřad, do jehož působnosti náleží odvětví státní správy, v níž došlo k žalované škodě. Správným výkladem citovaného ustanovení proto soudy obou stupňů měly dospět k závěru, že jednat jménem státu ve věci škody způsobené pochybením Policie ČR spadá do působnosti Ministerstva vnitra. Určení příslušné organizační složky oprávněné jednat za stát je přitom povinností soudu bez ohledu na to, jakou organizační složku označil žalobce v žalobě. Na nesprávné určení příslušné organizační složky státu žalovaná poukazovala již v předchozích fázích řízení, nicméně soud prvního stupně i soud odvolací posoudily její námitku jako nedůvodnou.

9. Z uvedených důvodů žalovaná namítá, že napadený rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, když odvolací soud uvedenou právní otázku posoudil v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu. V této souvislosti poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2527/98, kde ve skutkově totožném případě jako v nyní projednávaném věci Nejvyšší soud rozhodl, že příslušnou organizační složkou mající oprávnění jednat za stát je Ministerstvo vnitra a nikoli Ministerstvo spravedlnosti. Žalovaná proto navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Žalobce ve vyjádření k dovolání uvedl, že odvolací soud posoudil věc meritorně po právní stránce zcela správně a přiléhavě, stejně jako otázku určení příslušné organizační složky jednající za žalovanou. Podotýká, že žalovaná v dovolání nepředložila žádné věcné námítky, které by mohly případně v další fázi soudního řízení přivodit změnu v meritu sporu. Pro případ, že by Nejvyšší soud shledal dovolání žalované přípustným, však žalobce uvádí, že nesprávné určení příslušného organizační složky státu by v daném případě nepředstavovalo vadu, která by mohla odůvodnit zrušení napadeného rozsudku, neboť Ministerstvo spravedlnosti navrhlo veškeré důkazní prostředky, které připadaly v úvahu za účelem obrany státu proti podané žalobě. Žalovaná tak nemohla být procesně poškozena ani v případě, že by příslušným úřadem bylo skutečně Ministerstvo vnitra. Právně významný je podle žalobce také fakt, že odpovědným subjektem je stát a nikoli jeho konkrétní organizační složka, jejíž určení je pouze vnitřním upřesněním, které nemá na odpovědnost státu za způsobenou škodu vliv. Zrušení napadeného rozhodnutí by tudíž znamenalo pouze neúčelné a obstrukční prodlužování soudního řízení a zjevné bránění spravedlnosti.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“

12. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

13. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

14. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení

otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

15. Tříčlenný senát 30 Nejvyššího soudu, který měl podle rozvrhu práce dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky, které organizační složce státu přísluší jednat jménem státu ve věci škody způsobené na vydané nebo odňaté věci v rámci trestního řízení, k právnímu závěru odlišnému od toho, jenž byl zastáván v dosavadní judikatuře dovolacího soudu (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2527/98).

16. Proto tříčlenný senát 30 Nejvyššího soudu rozhodl o postoupení věci podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanovením § 19 a § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

a) Právní úprava

17. Podle § 9 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, jakož i nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě nebo trestu, je třeba předem projednat s ústředním orgánem. Jde-li o rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení, v řízení trestním, jakož i v řízení před státním notářstvím nebo místním lidovým soudem, je ústředním orgánem ministerstvo spravedlnosti té republiky, na jejímž území má sídlo orgán, který rozhodl v prvním stupni. Jde-li však o rozhodnutí vydané v trestním řízení proti osobám podléhajícím vojenské soudní pravomoci, je tímto orgánem ústřední orgán, který vykonává správu vojenských soudů. V ostatních případech je tímto orgánem,

a) jde-li o věc náležející do působnosti Československé socialistické republiky, federální ústřední orgán, do jehož působnosti náleží odvětví státní správy, v němž bylo nezákonné rozhodnutí vydáno,

b) jde-li o věc náležející do působnosti České nebo Slovenské socialistické republiky, ústřední orgán republiky, do jehož působnosti náleží odvětví státní správy, v němž bylo nezákonné rozhodnutí vydáno, a není-li takového ústředního orgánu, ministerstvo spravedlnosti; to platí i v případech, kde nezákonné rozhodnutí vydal orgán společenské organizace (§ 1 odst. 1).

Podle § 25 odst. 2 zákona č. 58/1969 Sb., v právních vztazích upravených v tomto zákoně vystupuje jménem státu ústřední orgán uvedený v § 9 odst. 1.

Podle § 6 odst. 1 OdpŠk ve věcech náhrady škody způsobené rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o regresních úhradách jednají jménem státu ministerstva a jiné ústřední správní úřady (dále jen „úřad“).

Ustanovení § 6 odst. 2 OdpŠk stanoví, že úřadem podle odstavce 1 je:

a) Ministerstvo spravedlnosti, došlo-li ke škodě v občanském soudním řízení nebo v trestním řízení, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí územního celku v samostatné působnosti, a v případech, kdy škoda byla způsobena notářem nebo soudním exekutorem,

b) příslušný úřad, došlo-li ke škodě v odvětví státní správy, jež náleží do jeho působnosti, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí vydanému v odvětví státní správy, jež náleží do působnosti tohoto úřadu.

Podle § 6 odst. 6 zákona č. 82/1998 Sb. úřad určený podle odstavců 1 až 5 jedná za stát jako organizační složka státu i v řízení před soudem, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

18. Žalovanou odkazovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2527/98, se vyjadřoval k otázce, který orgán jedná jménem státu ohledně nároku na náhradu škody vzniklé na věci vydané Policii ČR v rámci trestního řízení (vydané vozidlo shořelo v areálu Policie ČR). Nejvyšší soud v něm uvedl: „Ke škodě na vozidle došlo sice v průběhu trestního řízení (§ 12 odst. 10 tr. řádu), avšak soud nepřevzal vozidlo žalobce do depozita a ze samotného faktu, že trestní věc žalobce se podáním obžaloby dostala do stádia řízení před soudem, nelze dovozovat nesprávný úřední postup orgánů činných v trestním řízení, neboť řádné zabezpečení věci vydané pro účely trestního řízení je povinností toho státního orgánu, který zabezpečení věci provádí. ... Vzhledem k tomu, že příčina vzniku škody spočívá v nedostatečné ochraně vozidla, které bylo v dispozici orgánů policie, navíc na místě zvláště určeném k těmto účelům a střeženém příslušníky policie, je ve smyslu § 25 odst. 1, poslední věta, zákona č. 58/1969 Sb. a § 9 odst. 1 písm. b) cit. zák. orgánem vystupujícím jménem státu v řízení o nároku žalobce na náhradu škody podle § 18 zák. č. 58/1969 Sb. Ministerstvo vnitra.“

19. V rozsudku ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. [30 Cdo 1684/2010](#), se Nejvyšší soud zabýval otázkou, která organizační složka jedná za stát ohledně nároku na náhradu škody a nemajetkové újmy, jež měla žalobcům vzniknout v důsledku nezákonného rozhodnutí a nesprávného úředního postupu v trestním řízení, zejména při provádění domovní prohlídky. Nejvyšší soud k tomu uvedl: „Ustanovení § 21a odst. 1 písm. b) o. s. ř., ve spojení s § 6 OdpŠk, stanoví, která organizační složka vystupuje za stát před soudem v případě odpovědnosti státu podle zákona č. 82/1998 Sb., přitom v téže věci může za stát jednat současně jen jedna organizační složka. Ministerstvo spravedlnosti jedná jménem státu v případech odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem, k nimž došlo v občanském soudním řízení nebo v řízení trestním a v určitých případech ve správním soudnictví. Trestním řízením je třeba rozumět nejen fázi řízení před soudem, ale i jednotlivé fáze trestního řízení. Ministerstvo spravedlnosti jedná za stát i ve věcech odpovědnosti státu za škodu vzniklou z činnosti všech orgánů činných v trestním řízení, tedy včetně postupů Policie ČR (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. [25 Cdo 665/2008](#)). Všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejnosti dostupná na www.nsoud.cz).“

20. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia shledal dovolání přípustným pro řešení otázky procesního práva, které organizační složce státu přísluší jednat jménem státu ve věci škody způsobené na vydané nebo odňaté věci v rámci trestního řízení, neboť tato otázka je v judikatuře Nejvyššího soudu posuzována rozdílně.

IV.

Důvodnost dovolání

21. V otázce toho, který orgán jedná jménem státu v případě škody způsobené v rámci trestního řízení, nedošlo ke změně podstaty právní úpravy, když podle § 9 odst. 1, za použití § 25 odst. 2 zákona č. 58/1969 Sb., jakož i podle § 6 odst. 1, 2 a 6 OdpŠk, v případě škody způsobené v rámci trestního řízení má jednat jménem státu Ministerstvo spravedlnosti.

22. Trestním řízením je přitom třeba rozumět nejen fázi řízení před soudem, ale i jednotlivé fáze trestního řízení, jak bylo správně vyloženo v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [30 Cdo 1684/2010](#).

Ministerstvo spravedlnosti proto jedná za stát i ve věcech odpovědnosti státu za škodu vzniklou z činnosti všech orgánů činných v trestním řízení, tedy včetně postupů Policie ČR (shodně Vojtek, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 80-81).

23. Velký senát nevidí důvod k výjimce z takto zákonem nastaveného pravidla, učiněné v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2527/98, který z hlediska určení orgánu oprávněného jednat jménem státu zohlednil okolnost, v resortu kterého orgánu veřejné moci nastala příčina vzniku škody. Je věcí zákonodárce, jak ve vztahu ke státu stanoví oprávnění ústředních orgánů jménem státu ohledně nároků na náhradu újmy jednat a pro uvedenou teleologickou redukci nespovídá ani účel dané právní úpravy. Zájem zákonodárce na tom, aby Ministerstvo spravedlnosti jednalo jménem státu ohledně újmy vzniklé v rámci trestního řízení je totiž zřetelný z důvodové zprávy k zákonu č. 82/1998 Sb., podle níž „Ministerstvo spravedlnosti bude tedy jednat ve věcech škody vzniklé z činnosti soudů a v trestním řízení i ostatních orgánů činných v tomto řízení.“

24. Přestože je tedy Policie ČR podřízena Ministerstvu vnitra jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, a v obecných případech pochybení Policie ČR je proto k jednání jménem státu ve věcech náhrady újmy dána příslušnost Ministerstva vnitra, v případech vzniku újmy v souvislosti s úkony Policie ČR v trestním řízení bude za stát jednat Ministerstvo spravedlnosti.

25. V posuzovaném sporu z žalobních vyličení plyne, že se žalobce domáhá náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem Policie ČR, která náležitě nepečovala o vozidlo žalobce zajištěné pro účely trestního řízení.

26. Žalovaná ve svém dovolání namítala, že soudy obou stupňů jednaly s nepříslušnou organizační složkou státu, když jako příslušnou organizační složku určily Ministerstvo spravedlnosti, přičemž podle judikatury Nejvyššího soudu jednání jménem státu ve věci škody způsobené pochybením Policie ČR v rámci trestního řízení při zanedbání péče o odňatou nebo vydanou věc spadá do působnosti Ministerstva vnitra.

27. S ohledem na výše uvedený výklad je zřejmé, že odvolací soud nepochybil, dospěl-li v souladu s názorem velkého senátu k závěru, že v dané věci má za žalovanou jednat Ministerstvo spravedlnosti, neboť jednání jménem státu ve věci tvrzené škody vzniklé pochybením Policie ČR v průběhu trestního řízení spadá podle § 6 odst. 1 a 2 OdpŠk do působnosti Ministerstva spravedlnosti, jak bylo shora vysvětleno. Dovolání žalované proto není důvodné.

28. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalované podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.